

TWENTSE POST

MAANDBLAD VOOR TWENTE

HET LANDSCHAP – DE STRUCTUUR
DE NATUUR – DE MENSEN – HET
LEVEN – DE CULTUUR – DE VOLKS-
TAAL – DE GESCHIEDENIS – DE GE-
BRUIKEN – DE STREEKBELANGEN
DE ALGEMENE ONTWIKKELING

HFD. RED. J. W. M. GIGENGACK

NR. 6 JUNI 1968 7^E JRG.

Uit de inhoud:

'de Zout' in het goud

(blz. 2)

Redactie en Administr. TWENTSE POST
(waarin opgenomen tijdschrift Twenteland)
Beekstr. 51 Hengelo (O.) Tel. 17987
Amsterdam-Rotterdam Bank, Hengelo
Postrekening: 820018 t.n.v. Twentse Post
Abonnements-prijs f 4.20 per jaargang
Losse nummers 40 cent per exemplaar

Advertentie-tarieven op aanvraag. Gehele of gedeeltelijke
overname van artikelen enz. zonder toestemming van de Uit-
geefster verboden. Alle publicaties blijven eigendom v.d. Uitg.

INDUSTRIE**ZOUTVONDST TE DELDEN**

In 1885 gaf dr. R. F. Baron van Heeckeren van Wassenaer, Heer van Twickel, aan de fa. Deseniss & Jacobi te Hamburg opdracht om een artesische put te boren op een onderaardse waterstroom ten behoeve van de watervoorziening van de fontein, vijvers, stallen enz. van het landgoed Twickel te Delden. Nog datzelfde jaar vonden de noodzakelijke boringen plaats aan de rand van de wildbaan; (omgeving watertoren). Daarbij trof men op 250 en 430 meter diepte water aan, doch niet in voldoende hoeveelheid en met een zoutgehalte van 160 gram op twee flessen met dit water gevuld. Het zoute water werd afgevoerd door een sloot, die langs de wildbaan liep en uitmondde in een zijkanaal van de Twickelse vaart. Voor de plantengroei langs deze waterwegen bleek dit funest en ook een aantal eeuwenoude eikebomen waren niet tegen een zout-menu bestand. De vissen in de vijver van het park, waarheen eveneens zout water was afgevoerd, overleefden de nieuwe omstandigheden niet. Na een 1½ jaar durend onderzoek werd het werk in 1887 gestaakt. Delden bleek op een zoutlaag te liggen. De heer van Twickel berustte niet in de tegenslagen en liet een pijpleiding aanleggen naar Almelo voor een aansluiting op het daar bestaande waterleidingsnet. Daartoe werd in Delden een watertoren gebouwd. De baron schonk aan de gemeente Delden een 16-tal standpijpen voor de levering van drinkwater, waardoor ook de bevolking van deze vooruitgang kon profiteren. Uit erkentelijkheid voor dit gebaar werd door de inwoners van het stedeke in 1894 op het plein bij de oude kerk een monumentale waterpomp met gedenksteen opgericht.

ZOUTINDUSTRIE TE BOEKELO

De zoutvondst te Delden kwam in het nieuws en trok de aandacht van de Zaanse zoutzieder Jacob Pieter Vis, destijds firmant van het zoutziedersbedrijf Kolff & Vis te Rotterdam. Het in Nederland voor de consumptie bestemde zout werd in die tijd in ruwe vorm uit Duitsland geïmporteerd en in Nederlandse zoutziederijen gezuiverd. De gedachte aan een eigen nationale zoutindustrie bleek aantrekkelijk genoeg, om de heren J. P. Vis, A. A. Kolff en de Dordtse zoutzieder L. F. D. v. d. Minne te doen besluiten voor gezamenlijke rekening een proefboring te verrichten bij Eibergen, aan welk voornemen in 1903 uitvoering werd gegeven. In dat jaar stak echter de Nederlandse Staat een spaak in het wiel door een wetje uit te vaardigen waarin werd bepaald, dat de opsporing van delfstoffen ge-

durende 20 jaar uitsluitend door de Staat mocht geschieden. In 1909 boorde de Rijks Opsporingsdienst bij Winterswijk en later, in 1911, ook bij Boekelo inderdaad zout aan. Eerst in 1918, toen de aanvoer van ruw zout uit Duitsland en andere landen door de Eerste Wereldoorlog zeer werd bemoeilijkt, besloot men tot ontginning van het zout in eigen bodem. Zo werd vijftig jaar geleden de Koninklijke Nederlandse Zoutindustrie (KNZ) te Boekelo geboren. Zes jaar lang heeft Jacob Pieter Vis er nog leiding aan gegeven.

50 JAAR ZOUT UIT TWENTSE BODEM

Toen in 1935 de metaalstad Hengelo via het Twentekanaal voor schepen bereikbaar werd en ook daar zout in de bodem bleek te zitten, werd, om vrachtkosten te besparen, de verdere expansie in Hengelo verricht. Het bedrijf te Boekelo bleef nog tot 1952 produceren. Nu haalt men er alleen nog water uit de grond, onder meer om het zoutwatergolfbad aldaar — een inrichting van de KNZ — regelmatig te verversen.

Het Hengelose bedrijf groeide voorspoedig.

○ In 1961 ging het een soort huwelijk aan met de Kon. Zwavelzuurfabriek v/h Ketjen NV, welke onderneming al sedert 1947 met de KNZ participeerde in een Verkoopkantoor voor Chemische Producten en in 1954 behoorde tot de mede-oprichters van de NV Kon. Nederlandse Soda-industrie te Delfzijl, die later een volledige dochter werd van de KNZ. Sinds 1959 beschikt de KNZ daar tevens over een tweede zoutfabriek.

○ In 1962 trad de Sikkensgroep tot het KNZ-concern toe, circa 50 ondernemingen omvattend met 8500 werknemers.

○ In 1967 kwam de monsterfusie met de Kon. Zwanenberg-Organon tot stand, waardoor een machtig blok ontstond.

Zo is 'De Zout' als Twents bedrijf in 'n halve eeuw uitgegroeid tot een grootse onderneming, die op de internationale markt optornt tegen lichamen die toch nog wel enkele malen groter zijn.

De belangrijkste afnemers van zout zijn België, de Scandinavische landen, maar ook het Midden-Oosten, de Philippijnen, Nieuw Zeeland en de Centraal Amerikaanse landen behoren tot de vaste klanten.

Toch is het zoutvaatje al lang niet meer het belangrijkste produktie-symbool. In het te Hengelo gebouwde research-laboratorium (3 miljoen) is belangrijke kennis samengebundeld, die zich als geheel steeds minder met zout en steeds méer met chemische (bij-)produkten bezig houdt.

JUBILERENDE 'ZOUT'

De jubileumviering werd op 21 maart jl. in Bad-Hotel Boekelo vooraf gegaan door een 'Salt Lecture' die voortaan elk jaar op initiatief van de KNZ zal worden gehouden met het doel, de technische mens in zijn persoon-zijn te benaderen en te belichten. Als spreker trad op prof. dr. K. Graf von Dürckheim over: 'Der Mensch in der Modernen Wirtschaft'.

○ Op 6 juni jl. ging in Hengelo het feest van de jubilerende 'Zout' van start met de uitreiking van zeven koninklijke onderscheidingen aan personeels leden van de KNZ.

De president-direkteur ir. H. M. van Mourik Broekman, die werd benoemd in de Orde van de Nederlandse Leeuw, schonk namens het bedrijf drie gebrandschilderde ramen aan de onlangs gerestaurerde Ned. Herv. Kerk te Delden als eerbewijs aan wijlen dr. R. Baron van Heeckeren van Wassenaar, op wiens landgoed Twickel in 1885 de eerste zoutvondst werd gedaan. Aan de burgemeester van Hengelo bood hij een ontwerp aan van een bronzen beeldhouwwerk 'De Sirenen' van de beeldhouwer Niek Jonk uit Grootshermer, dat bij de vijver in het Tuindorp zal worden geplaatst als geschenk aan de Hengelose bevolking.

Het geschenk van het personeel aan de directie, een plastiek van roestvrij staal, vervaardigd door het personeelslid A. C. Fortgers, kreeg een plaats in het gazon bij het hoofdkantoor van de KNZ aan de haven te Hengelo.

In een aantal immense tenten bij Bad-Hotel Boekelo vond op de avond van de 6e juni 't personeelsfeest plaats. De ook in ons land bekende Engelse zanger Dave Berry oogstte met zijn *slow motion imago* bij de jeugd een daverend succes. De anderen genoten van de Gezusters Jacobs uit Duitsland, het zangduo Willy & Willeke Alberti en het Dutch Swingcollege (Ned.)

○ Op 7 juni diende de hal van het Hengelose gemeentehuis als ontmoetingsplaats tussen de jubilerende 'Zout' en een groot aantal binnen- en buitenlandse relaties. De aanwezigheid van Prins Claus, alsmede van de Commissaris der Koningin in Overijssel, vele burgerlijke autoriteiten en de bejaarde baronesse Van Heeckeren van Wassenaar uit Delden, wier echtgenoot in 1885 de buizen liet slaan die het pekewater aan de oppervlakte brachten, droeg bij tot de luister van dit feest, waarop het Residentie-orkest 'n concert ten gehore bracht.

○ Op 8 juni werd rond het middaguur bij Bad-Hotel Boekelo 't beeldhouwwerk 'Le grand Couple'

„Le Grand Couple” (van Etienne Martin) bij Bad-Hotel Boekelo. Geschenk van 'de Zout' aan de gemeenschap.

van de Franse beeldhouwer Etienne Martin ont-huld. De maker werd geboren in 1913 te Zürich. In 1949 won hij de *Prix de la Jeune Sculpture*. Samen met Jacobsen won hij in 1966 de Hoofdprijs van de Beeldhouwkunst van de Biennale in Venetië. In het bijzonder in Nederland is het werk van Etienne Martin sterk vertegenwoordigd, zowel in de grote musea als in particuliere verzamelingen. In 1963-1964 is in het Stedelijk Museum in Amsterdam en in het Van Abbemuseum te Eindhoven in een fraaie tentoonstelling het belangrijkste werk van Etienne Martin getoond. De indrukwekkende plastiek te Boekelo (zie foto) is een geschenk van de KNZ aan de gemeenschap en werd geplaatst voor het hotel als herinnering aan de plaats waar vijftig jaar geleden de zoutindustrie haar succesvol begin vond.

(Zij, die zich nader willen oriënteren over omvang en werkzaamheden van het KNZ-concern, verwijzen wij naar de advertentie op blz. 4; Red.)

DIVERSE PLAATSEN

Dèldener Moppen

bij oew'n waarm'n bakker.

Luxe Brood- en Banketbakkerij

G. A. MEEN

Langestraat 9 - Delden

RAIFFEISENBANK

DELLEN

Alle Bankzaken

SPOORSTRAAT 9 - TEL. 05407-1437

Alle boeken over Twente

(ook streektaal-literatuur)

**Boekhandel t. Voorde
Delden**

HOTEL—RESTAURANT

De Zwaan

DELLEN

Vlak bij de Twickelse bossen

Voor al uw

wapens en munitie

naar

Wapenhandel HUISKES

Molenstraat 15

Delden

WAVIN DEALER

P.V.C.-rioleringsbuizen, regenwaterafvoerbuizen, draineerbuizen, kiezelbakken, ontluichtingskappen, ontluichtingspannen, dakramen, Plastic folies, Plastic schuimprofielen, Polyester golfplaten
VOOR ALLE KUNSTSTOFFEN:

MORSELT

BOUWMATERIALEN C.V.

Industriestr. 8 - BORNE - tel. 05409/1166

13 juli 1918

13 juli 1968

50 JAAR ZOUT

Op 13 juli van dit jaar bestaat de NV Koninklijke Nederlandsche Zoutindustrie 50 jaar. De "Koninklijke Zout" maakt deel uit van het Koninklijke Zout-Organon concern, een groep van 80 Nederlandse en 60 buitenlandse vestigingen.

Onderstaande publicaties worden op aanvraag gaarne verstrekt aan belangstellenden in ons concern.

- 'Koninklijk Zout' feiten over KNZ;
- Soda aan Zee, de soda-industrie in Delfzijl;
- K.Z.K. produktenschema;
- Kaart vestigingsplaatsen van bedrijven van Koninklijke Zout-Organon N.V.;
- K.Z.O. in Botlek en Europoort.

N.V. KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE ZOUTINDUSTRIE

Afd. Public Relations, Boortorenweg 27
Hengelo (O) - Tel. (05400)53241

Uw adres voor

*Technische boeken
Technische tijdschriften
Tekeningenmaterialen
Studiebehoeften*

de technische boekhandel

H. STAM N.V.

C. F. KLAARSTRAAT 8, ENSCHEDE, TEL. 19206

de enige technische boekhandel in Oost-Nederland

Voor de Technische Hogeschool Twente, alle andere technische scholen en opleidingen, en voor het bedrijfsleven.

Door onze specialisatie kunnen wij alle uitrustingen voor de technische studie direct uit voorraad leveren.

SIMCA-DEALER

TINSELBOER JANSEN

Marktstraat 18 - Tel. 1288 - BORNE

Wilt ge werkelijk bromfietsgenot? Koop dan een Zundapp, Tomos of Batavette.

De beste bromfietsen en de beste service.

Waarom een horloge, dat U telkens moet opwinden?
Een Zwitsers automatisch horloge windt zichzelf op!

Ruud Knoef

BORNE

Grotestr. 239 (naast Huish.school)

Rijssen

DE GLIMLACH
VAN
TWENTE

* Een typisch landstadje temidden van de bossen
* Een ideaal oord voor een rustige vakantie
INLICHTINGEN VVV RIJSSSEN TEL. 2303

KRONIEK VAN DORP EN STAD

DELDEN — Van de ruim tien merendeels verdwenen havezaten in de omtrek van Delden zijn alleen *Huis Backenhagen* (zie TP van aug.'64) en *Huis Twickel* nog intact. Van enkele Huizen resten nog grachten (*Graesz, Warmtinck, Hombergh, Oldemeule, Altena*), bijgebouwen (*Dubbelinck*) of funderingen (*Hachmeule*). Verder zijn nog te noemen de Huizen *Te Slade, Mentinck, Wanink en Langenhorst*, over welk laatste Huis — eens onder Wiene gelegen — mr. G. J. ter Kuile sr. vermeldt, dat het omstreeks 1700 bewoond werd door Johan Godefrid Ripperbandt en diens nageslacht, waarschijnlijk uit Gelderland afkomstig en in de 16e en 17e eeuw behorend tot de ridderschap op de Veluwe, doch nimmer in de ridderschap van Overijssel geadmitteerd; ¹⁾.

Geen van de genoemde Huizen, waarvan wij hier in het midden laten of ze alle ook inderdaad havezaten waren, heeft zoveel invloed gehad op de omgeving als het Huis Twickel in Ambt-Delden, gesticht in 1347 door Herman van Twiclo, ambtman in Twente. Deze invloed hing samen met de gestadige uitbreiding van het bezit door koop en huwelijk, alsmede met de daarop berustende voorstelling van macht en aanzien.

In het huisarchief van Twickel berust — naar genoemde Ter Kuile mededeelt ('Tw. Eigenh.' blz. 366) — „een allermerkwaardigst *'Extract uit den Legger der Eigendommen van Adolph Henrick van Raesfeld, door hem gedictieerd en geschreven door zijn dochter Adriana Sophia'* (vermoedelijk omstreeks 1681), hetwelk aldus begint:

'Mijn vader was Joan van Raesfelt tot Twickel, Schuylenburg en Hondeborg etc. Heer van Lage' enz. enz. En op pagina 131 schreef de freule verder: *'Graes... is een oud adellijke plaetse; Dubbelinck... ook een havesathe; Hondeberg... is een heel oude plaetse en door den Bisschop gewonnen voor twee à driehonderd jaar, sijnde naer de zijd van Aselo nog een plaetse genaempt de Loopgraven welcker oudheid an de graften, cingel en poll te sien is, synde het Stamhuys van de familie Hondeborgh... is nu van weinig importantie.'*

TWICKEL EN DE KERK TE DELDEN

De welstand van de diverse bewoners van Twickel blijkt ondermeer uit hun optreden als weldoeners van de kerk te Delden.

○ *'De kerk te Delden had negen Vikarijen:*

- 1) *de vikarij van 't H. KRUIJS, wiens bedienaar tweemaal ter weeke de Offerhande van 't H. Kruys aan 't autaar verbeelden moest;*

- 2) *die van O. L. VROUW, wiens Bedienaar gehouden was, 's woensdags en 's vrijdags den goddelijken dienst te doen;*
- 3) *die van S. JAN EVANGELIST;*
- 4) *die van den H. APOSTEL MATTHIAS;*
- 5) *die van den H. BISSCHOP NICOLAUS, alle drie met vier wekelijksche Missen belast;*
- 6) *de Vikarij van S. CATHARINA, en staat te letten dat de Vrijheer van het nabuurig dorp Twickelo het recht van patroonschap op alle de voornoemde Vikarijen had;*
- 7) *de Vikarij van de 3 KONINGEN, daar de Bruggemannen hetzelfde recht over hadden;*
- 8) *die van S. ANNA, wiens bedienaar tot het lezen van twee Missen ter week gehouden was. Volgens de Aanteekeningen van den Bisschop de Monte stond deze Vikarij in 't jaar 1571 ter benoeming van Juffrouw van Averbagen;*
- 9) *die van ST. ANTHONY.'*

Wij troffen aan: ²⁾

ene stichtingsacte van 1423 van *'onse lieve vrouw misse'*, — waartoe het erve Hoyerinck bij Delden moest bijdragen — gegeven door Herman van Twiclo;

de fundatiebrief van *'onse lieve Fräulein-Vicarij'* van 1491, gegeven door Johan v. Twiclo en Adrijana syne huysfrou, bekrachtigd door Bisschop David; een fundatiebrief van de *St. Johannis Evangeliste-vicary* in der kercke to Delden, ingesteld 1492 door Johan van Twiclo;

ene stichtingsacte van de vicarie *'Sancti Mathei'* (zonder jaartal), waarvan de begeving (collatie) zou staan aan Johan van Twiclo;

een charter van 1532, waaruit blijkt dat voor Burgem., Schepenen en Raadt van Delden is verschenen: die erentveste und fromme Johan van Twycklo, drost 's landes van Twente, als eyn collator der vicarij des altaers *Sancti Johannis Evangeliste* in der kercke to Delden om te verklaren dat enige tienden ten behoeve dier vicarij er bij gevoegd waren;

een charter van 1549, waaruit blijkt dat Goossen van Raesfelt de begeving had van de vicarijen *St. Mathei et Nicolai* in der kercke tot Delden;

een charter van 31 okt. 1652, waarin Joan van Twiclo tot Borchboeningen als Erfcollator van de *St. Anthony vicarij* to Delden aan zijn neef Adolf Hendr. van Raesfelt tot Twickel overgeeft de erven tot die vicarie behorend, nl. Messelink en Rueterinck in Beckum, 't Haegen in Deldenerbroek en nog enige Gaerden omtrent Delden, tegen ene vergoeding van f 6000.—' ◊

¹⁾ 'Twentse Eigenheimers'. 1936: blz. 39. Dezelfde streekhistoricus geeft in zijn boek 'Kastelen en Havezaten in Twente' gegevens over de havezaten Backenhagen, Dubbelinck, Graes, Oldemeule en Twickel alsmede verschillende bewoners.

²⁾ Ontleend aan wijlen E. J. Harterink te Hilversum: 'Oud Delden'. Deel I, blz. 229; in handschrift berustend op de Oudheidkamer Twente, Rijksmuseum Enschede.

hengelo

PORTJE
Deldenerstraat 8
Hengelo (O.)

DAMES-, HEREN-,
KINDER- PYAMA'S
EN -ONDERGOED,
SCHORTEN, ENZ.
Altijd goedkoop

de **B**okdams
voor
DANSLES
Drienerstraat 37

Ruischer en Hartgers
Voor elektrische apparaten
en installatiewerken
DRIENERSTRAAT 4 — HENGELO
(tel. winkel: 14878 — tel. installatie-afd. 10436)

MORSINK
SOLASPECIALZAAK *Servieren*
Weemenstraat en Kotmansweg

HET SPEELGOEDPALEIS
Teutelink
Enschedeese str. 22, Hengelo

**HOBBYHUIS
Hackfort**
BERGWEG 9, HENGELO

Doe het zelf
Wij leveren hiervoor P.V.C. vloer- en
wandtegels (reeds vanaf fl 5.80 p. m²),
plakplastics, mozaiek, lijmen, beits etc.
VLOERENBEDRIJF
**A. F. Pierik &
F. Boerkamp n.v.**
Wolter t. Catestr. 5, Tel. 14064
Hengelo (O.)

Het beste adres voor:
**GEDISTILLEERD, WIJN, BIER,
LIKEUR, LIMONADE**
Fa. Jac. Krabbenbos
Molenstraat 18

COOP.
RAIFFEISENBANK
BOERENLEENBANK
Parallelweg L.S. Hengelo Tel. 10061
Bijkantoren: Oldenz.str. 168, Beukweg 81

Automobilbedrijf
ERNE **FIAT**
Delden.str 42
Tel. 2120
vanaf:
f 3799 **500**

● MEUBELEN
● TAPIJTEN
● BEDDEN
E M PETRI voor de moderne
woninginrichting! |
MARKTSTR. 15

VERSTEEG's veurve
veurve hoes en eearve
Molenstraat 20
Hengelo (O.) — Tel. 12207

H. ter Braak
Gasconvectoren, Haarden, Electro-
en Sanitair
Bornsestraat 24 Tel. 16137

ADVERTEREN IS ETALEREN

BLOEMSIERKUNST
K. Hunia & Zn.
Tuindorpstraat 38, Tel. 12751

Bonneterie SPECIAAL-
ZAAK:
Blouses - Rokken - Vesten
Molenstr. 5, Tel. 17382, Heng.

ADVERTEREN IS VERKOPEN

Bult's Slagerij
VOOR VLEES
EN VLEESWAREN
WEEMENSTR. 12, TEL. 12752

N.V. Automobielfbedrijf
BLEEKER
● OPEL
● CHEVROLET
HENGELO

BEHANG EN VERF
Fa. Wed. J. Walhof
Beekstr. 29 Hengelo

Klaant'n van BISCHOFF
Bint almaal vol lof
Ne dame of heer . . .
Ze komt aaltied weer, want:
Bischoff
HENGELO
hef 't beste wat er is
Oawertuigt ow van dizze waarheed

AHREND
Telgenflat Hengelo Tel. 7266
voor: Lichtdrukken, Foto-
copieën, bestekken.

Beste leu, weet wa'j doot met oew geeld.
Leav' nich raak zoaj wal weelt.
Denk ter um. le'j mangs wat op zied.
Veur nen krappen of slechten tied.
Bring dan
oew geeld
naor de
Nutsspaorbaank
Now 4 pct rente
NUTSSPAORBAANK
Drienerstraote 43 HENGEL

H J. Krakkers
AANNEMERSBEDRIJF
Tel. **Hengelo** 12964
Nieuwbouw, Onderhoud- en Betonwerken

'Nog behoort aan Huis Twickel een Armenhuis, genaamt het St. Anna Gasthuys ('de armenhueses-collatiën' heet het in het testament van Johan Raesfelt; 1631), waarover de tijdelijke besitter des Huisen Twickel de absolute dispositie en beheeringe (had). Vroeger werden daerin oude behoeftige luyden verpleegt, aan nu mitsgaaders kwaade huys-houdinge is die huysluding afgeschafft en worden de revenuen verdeelt in jaarl. praebenden aen behoeftige meyers en pagters onder het Huys gehoiende, voir anderen gepraefereerd;' (boven anderen verkozen).

'Voorts heeft Huis Twickel de collatie (recht van ambtsbegeving) over de vicarijen in de kercke tot Delden, geevende uit seeven vicarijen ad f 20.— jaarlijks, dus samen f 140.— tot suppletie-tractement (aanvulling op het honorarium) van den oudsten predikant indertijd weesende.'

'Van de vicarij *Trium Regum* (Drie Koningen) — gemeenlijk Brugging vicarij (genoemd) — heeft het huys Twickel neffens de Stad Delden ieder voor de helfte de collatie of dispositie, deze is oudtijds gefundeerd door een Persoon van die naam: Bruggink, zijnde geweest Priester en Vicaris tot Delden, met de clause, dat die van syn familie en naam daervan collatie souden hebben, dog dat deselve bij uytsterven zoude komen aan Huyze Twickel en stad Delden. De destinatie (bestemming) deeser vicary is, dat het opkoomen ge-

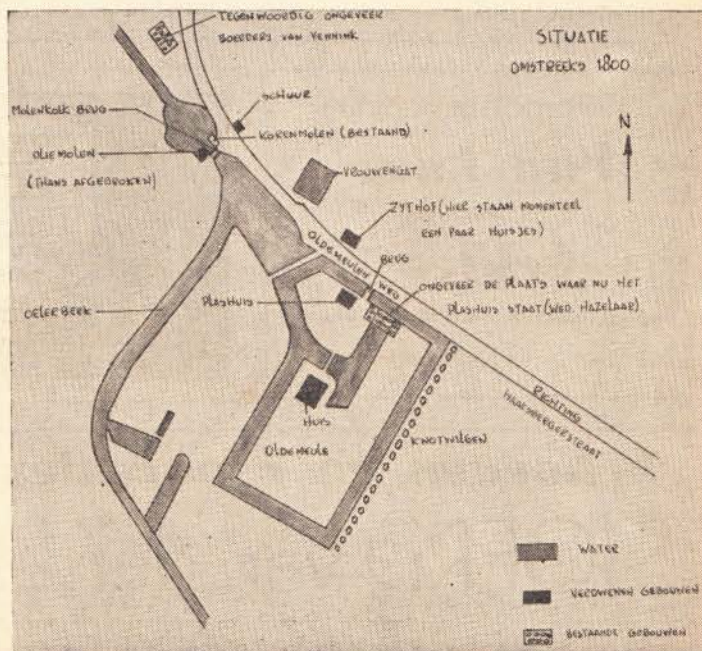
bruickt wordt tot onderhoud van een tweede predikant, die ook eene subsidie van f 250.— van Ridderschap en Steden ontfangt. De predikant ontfangt ook 3 percent van 'n kapitaal van f 3000.—, daartoe gefundeerd door Mevr. Issabella van Wasenaer, totaal dus f 500.—'

'Bij overeenkomst van 1 maart 1760 is tusschen Stad Delden en den Heer van Twickel vastgesteld, dat bij de beroeping de tijdelijke bezitter van Twickel eene nominatie van drie personen maakt en aan Burgemeesteren overgeeft, welke daaruit één eligeeren (aanwijzen), waardoor dus de gemeente van Delden tot algemeen genoegen met een tweede predikant is voorzien geworden.'

('Toen de vicarie *Trium Regum* door ongelukkige procedures in de periode 1715-1796 bij executie daarvan de tienden moest verkopen en die inkomsten dus verloren gingen, zodat in 1807 de toenmalige 2de predikant nog f 2400.— achterstand te vorderen had, waarmee Burgemeesteren lelijk in de maag zaten, sprong de heer van Twickel in de bres en bood die som aan, benevens de f 169.— jaarlijks, indien de Burgemeesteren aan hem hun regt van medezeggenschap in deze 2de predikantsplaats afstonden. Deze vonden zulks goed, ook de Drost van Twente gaf zijn toestemming, mits de heer van Twickel zoveel goederen wilde verpanden dat daaruit ten alle tijde de 167 gulden gevonden konden worden. ◊

HAVEZATE OLDEMEULE IN DE MARKE OELE (vroeger tot het Kerspel Delden behorend). Voor het eerst genoemd in 1334, toen Everhard van Beverförde met het goed werd beleend door graaf Simon van Benthem. In 1510 wordt als eigenaar genoemd Johan van Beverförde tot Weemselo en Oldemeule. In 1604 werden de koren- en oliemolen door brand vernield. Een steen van 1690 vermeldt, dat Joost Christ. van Beverförde en zijn vrouw Judith Margaretha van Coeverden de molen tot op de grond hebben vernieuwd. Na de dood van dit echtpaar (1706) was de boedel 'desolaat en insolvent'. De bezitting ging over in het geslacht Von Münchhausen en werd in 1798 publiekelijk verkocht. Het huis werd ca. 1800 afgebroken en niet herbouwd. Mozes Salomonson te Almelo, die reeds bij vroegere verkoop een deel der gronden in zijn bezit had gekregen, kocht in 1805 de rest. Hij verkocht het geheel in 1828 aan Henricus J. E. van Bevervoorde, die er mee werd beleend door Alexis, Fürst zu Bentheim en Steinfurt. De diverse bewoners hadden collatierechten in de eerste predikantsplaats der Herv. Kerk te Delden. In 1840 kwam de bezitting in handen van Twickel. Sedertdien is de links van de beek staande oliemolen verdwenen, de molenkolk dicht gegroeid en werden de grachten in 1951 gedempt. Een zwembasin, voorzien van een

bodem uit Bentheimer steen — in de volksmond „t Vrouwengat" genaamd — werd in 1957 door de gem. Hengelo geëgaliseerd. (Naar L. A. Stroink: 'Stad en Land v. Tw.', blz. 199 en J. Wilmink: 'Twënterland', nr. 7, jrg. 1958.)

VIOS gebouw
Self Service
 maaltijden à f 2.50

(Ook bij U aan huis)

Beekstr. 10, Hengelo
 TEL. 05400-12612

Timmerfabriek
Hannink

Hengelo (O.) — Tel. 13701

Levering van:
 kozijnen, ramen, deuren, trappen
 enz. voor utiliteits- en woningbouw

Voor het inrichten
 van Uw woning:

Woninginrichting **Frans Tanke**
 Weemenstraat 61. - Tel. 12862. - Hengelo (O.)
 Zie overzichtelijke etalages en 3000 m² showroom

Autospuitinrichting
BEVELSBORG

Ingericht met moderne **AUTOSPUIT**, en
MOFFELCABINE
BINNENHAVEN 68 TEL. 14432

Wij verzorgen:
 een avond vullend

kleurenfilm programma
over Twente

FOTO PRINS, Tuindorpstr. 28. Hengelo

Diverse plaatsen

Cöop. Aan- en Verkoopvereniging

Deurningen

Tel. 05402—201

Veevoeder, Meststoffen
Brandstoffen, Zaaigoed
Pootgoed, Div. artikelen

Alle veevoerders onder CLO-contrôle

SPAR **SPAR**

TUSSEN STADHUIS- EN ST. LAMBERTUSTOREN
 OPTICIEN

WESTEN

LEVERANCIER
 AAN ALLE
 ZIENENFONDSEN

MEEST UITGESPREIDE
 COLLECTIE MOEDERDE
 DRILMONTUREN

Westen Woont Weemenstr. 15

Eethuis

„t Centrum”

(Eig. B. Droste)

BEEKSTRAAT 5 - HENGELO

prima keuken

Specialiteit: **Zigeuner-Bief**
 Geopend van 23.30 tot 00.4 uur

Makelaarskantoor

ROTTINK N.V.

Deldenerstraat 36-38, Telefoon 13041, Hengelo (O.)

VASTE GOEDEREN ♦ ASSURANTIËN ♦ HYPOTHEKEN

Automobielbedrijf

Van Laar
 en
Feijten

Enschedeesestr. 127 - Tel. 13983 - Hengelo

DAF

WAGENAAR
HENGELO:
TESTBEELD
VOOR MODE

HET HUIS VOOR
 EXCLUSIEVE DAMESKLEDING
 Brinkstraat 6, telefoon 13807

TRACTOREN
SCHOLTEN

Deurningen - Tel. 228

- **Denekamp** -

om zijn natuurschoon, zijn beziens-
 waardigheden, waaronder een natuur-
 historisch museum, en zijn goede logies
 accomodatie, zeer bekend als

VACANTIEOORD

biedt tevens gunstige gelegenheid voor
 INDUSTRIEVESTIGING

Voordelig terrein, ruime arbeidsmarkt, bevolking
 volkomen industrie-minded. Inl. bij het Gem.huis.

Boerenleenbank

Denekamp

de spaarbank

voor het platteland

Schoenen en reparaties Marktstraat 19
 Hengelo

SJOERD van der LAAN

Dit werd aangenomen en de erven Perik en Elberink in Deldener Esch gelegen en aan Huis Tw. toebehorende, werden hiertoe verpand. Aldus werd de tijdelijke Heer van Twickel, Unicus, Collator van de 2de predikantsplaats. De 1e predikantsplaats werd van ouds vergeven door de Goedsheeren van het Kerspel Delden. Op 2 febr. 1846, nadat over deze collatie onenigheden gevallen waren, werd een transactie tussen kerkeraad en de Heer van Twickel getroffen inhoudende: a) dat de kerkeraad erkent aan de Heere en Vrouwe van Tw. levenslang het uitsluitende regt tot benoeming en aanstelling van den oudsten predikant; b) dat na hun dood het beroepen zal geschieden door Huis Tw. alternatief (beurteilungen) met den Kerkeraad en wel de eerste vacature te vervullen door den eigenaar van Tw., onder voorwaarde evenwel dat het regt van benoeming voor geheel Tw. vervalt ten behoeve van de Kerkeraad, indien de bezitters van Tw. niet meer mogten behooren tot de Herv. Kerk, alsook zo het Huis wordt worden gesloopt.)

VOORSCHRIFT OP DE GRAVEN IN EN RONDOM DE KERK TE DELDEN (1788)

'Wij — Carel George³⁾, des Heiligen Roomschen Rijks Grave van Wassenaar, Baanderheer van Wassenaar en Zuiderwijk, Heere van Twickel, Hagmeulen, Dubling, Karnhem, Weldam, Obdam, Spierdijk, Wogmeer, en den Vrije en Onafhankelijke Heerlijkheid Lage, Beschreven in de Ridderschap der Heeren Edelen van Holland en West Friesland, Hoog. Heemraad van Rhijnland ec. ec. ec., Erf-Over- en Opper-Kerkmeester van de Kerke tot Delden — In achtiging genomen hebbende den allezins schandelijken toestand van de Kerke der naar Gods Woord Hervormde Gemeente binnen Delden (—) en vermits het overbekend is, dat de Ongelijkheid, Wanorde en slechte Behandeling der Graven in de Kerke veroorzaakt hebben, dat de Grond, of Vloering aldaar geheel Ongelijk, Oneeven, en zoodanig Ontredderd is, dat Broederen Diaconen niet als met gevaar van Vallen en daar uit volgende Breuken, de Liefdegaven kunnen verzamelen; dat oude en gebrekkige Liederen nauwelijks hunne plaatsen kunnen bereiken, en dat zelfs de geheele Gemeente bij het In- en Uitgaan der Kerke, en bijzonder op de Dagen der Uitdeeling van Gods Heilig Avondmaal, bij het gaan na(ar) en van hunne Plaatsen, aan geen minder gevaar is blootgesteld: zo hebben wij in de eerste plaats nodig geacht, hierin te voorzien, alzo het Vereevenen of Gelijk maken van de Grond of Vloering in de Kerke. . . . ' enz.

'En laatstelijk, daar het KerkHof rondom de Kerke

van Delden geheel Ongelijk en Ongeschikt is, zo door de slechte Behandeling en Wanorde in het Maaken, Opruimen en willekeurig Regelen der Graven, waardoor niet alleen schandelijke Misbruiken ontstaan, maar zelfs schadelijke en voor de Gezondheid allernadeligste Uitdampingen zich in de Lucht verspreiden:

zo is het, dat wij ten hoogsten verplicht zijnde daar in te voorzien, en zo wel voor de goede Orde, als voor de uitwendige Zuiverheid en Netheid mitsgaders voor eene gelijkvormige Regeling der Begraafplaatsen te zorgen,' enz.

Eigenaren van graven en wapenstenen in de kerk en op het kerkhof worden vervolgens verzocht hun aanspraken kenbaar te maken en aan te tonen, om zodoende alles 'op eenen gelijken, onpartijdigen en vasten voet te regelen en te bepaalen.'⁴⁾

Het is niet uitgesloten dat door bedoelde voorzieningen en soortgelijke opruimingswerkzaamheden diverse zerken definitief zijn verdwenen. Bij de recente grote restauratie van de kerk zijn onder de banken slechts enkele oude zerken teruggevonden. Dat er verschillende grafstenen verloren zijn gegaan blijkt onder andere aan de hand van het boek van Mr. R. C. Bloys van Treslong-Prins: 'Genealogische gedenkwaardigheden in en om de kerken in de prov. Overijssel', ao. 1898.

TWICKEL EN DE RECHTSPLEGING

Na de dood van JOHAN VAN TWICLO 'DE RIJKE' (vijfde geslacht), in 1550 drost van Twente, gingen diens bezittingen over aan zijn twee erfdochteren AGNES en JUDITH.

Dochter A. huwde in 1537 met GOOSSEN VAN RAESFELT, afkomstig uit een oud Westfaals geslacht van die naam. In 1539 werd hij beleend met de hem toegevallen goederen, o.a. Twickel. Hij volgde zijn schoonvader op als drost van Twente, was nog katholiek en tekende mede het charter van 11 okt. 1549, waarbij ridderschap en steden van Overijssel na de dood van keizer KarelV hulde en trouw zwoeren aan diens zoon Philips v. Spanje. In 1551 bouwde hij de tegenwoordige voorgevel van de havezate Twickel met de levensgrote beelden van Adam en Eva bij de hoofdingang. In zijn tegenwoordigheid vonden op 13 nov. 1544 de twee jufferen van Beckum de dood op de brandstapel; (Galgenveld tussen Delden en Goor), 'een zwarte bladzijde in de Twentse geschiedenis', zoals de historicus L. A. Stroink opmerkt in zijn standaardwerk 'Stad en Land van Twente' (blz. 203).

In de 17e en 18e eeuw werden lijfstraffen ook in Twente nog veelvuldig toegepast. Het zou van weinig historisch inzicht getuigen, deze onchristelijke praktijken op rekening van de katholieken te schrijven. De wraakgerichten behoorden stellig tot 'de blindheden van heel het toenmalige Godsvolk.'

3) gedoopt 1732, overl. 1800.

4) Idem voetnoot 2, Deel 4, blz. 1272.

enschede

A. v. d. Leest | Radio
Enschede | Televisie

Radio onderdelen - Electrotechnische artikelen
 Erkend reparateur en installateur
 OLDENZAALSESTRAAT 39 — TEL. 10688

ADOLFS & PENNINK
 studieboeken
 pocketbooks - romans

Een BRIL, die werkelijk prettig zit
 is gemaakt door
Remmelt Pit
 Kalenderstraat 24-26 Enschede

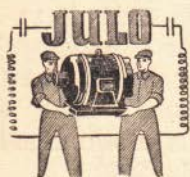

Van Loenshof 10 Tel. 15271
 Filiaal: Oilemolensingel 97 Tel. 16118

Voor 't Hoen
 medaille, krans, tak
 of beker: bij ons slaagt u zeker
 Ripperdastraat 2a, Enschede

ADVERTEREN IS ETALEREN

Fijnhout- en Triplexhandel
Fa. W. LANGE
 Spelbergweg 37, Tel. 4538
 levert: Fijnhout, Triplex, Hard- en
 zachtbaard, Vlas- en spaanplaat enz

Motordefect?
 naar **JULO**
 direct !!!

Pyramontstraat 15-19
 ENSCHEDE

Machinefabriek
ARENS & Zn

➔ tandwielen
 Perikweg 52

Het bekende adres voor het
 leveren van alle bekende merken
 gazon- en motormaaiers
 (ABNER, BRILL, FOLBATE, HUSQVARNA)

Fijn-
 slijperij **H. v. d. Meer en zn**

BLEEKERSTR. 18 - ENSCHEDE

TELEVISIE
 •
 HOOR
 APPARATEN
 •
 RADIO

Voor herenkleding
 het beste bij **Besters**

Van Loenshof 12, Enschede

S. TEN CATE

STAALHARDERIJ

Hessenweg 1-9 — Tel. 15413

MINTEX-REMDIENST

Dr. Benthemstr. 35 — Tel. 15418

Gramfoonplaten Pick-Ups

SPECIAALZAAK Nieuwstr. 57 Tel.
 13909 Hengelo.
RADIOKO Boulevard 90
 Tel. 24863 Enschede.

BERVOETS - VRIEZELAAR

Schoenen Voor Verwende Voeten

Hengelosestraat 16 - Tel. 18669

Van Loenshof 5 - Tel. 23257

Oldenzaalsestraat 93 - Tel. 15553

Wee rekken kan geet naar
 zölfbediening
PARAAT

Glanerbrug: bie TET-bushalte
 In 'n lunchroom kôj lekker etten en dreenken

Voor
 lijn- en rastercliché's
Clichébedrijf

NV v/h Firma
M. J. v. d. Loeff

Achter 't Hofje 3-7, tel. 19266

Te koop: nog enkele ingebonden
 jaargangen Twentse Post, á f 10.-.
 ('65, '66 en '67) Adm. van dit blad.

FA. H. v. d. BERG

OLDENZAALSESTRAAT 65 — TEL. 12543
STEUNZOLEN, ELAST. KOUSEN,
BREUKBANDEN
 Leverancier voor alle ziekenfondsen

ADVERTEREN IS VERKOPEN

rijwielen & bromfietsen

Gerh. Klein Wolt

Zonstr. 14, Tel. 23881, Enschede

Waorum
zo gow
vergett'n

(Twentse gedichten van H. Eitink)
 voor f 2.95

Boekh. WITKAM, Enschede.

(tel. 05420/12773)

BOERENLEENBANK

Enschede-Lonneker

de bank voor iedereen!

FAZANTSTR. 116, ENSCH. - Bijkant.: Boule-
 vard 1945 Enschede; Scholt Reimerstr. 31, Lon.

Wiesheed

Dat de leu bedreugen wilt
 wodden is ne oetvlucht van
 de bedreegers.

(Lens Lensen, Hengelo)

En ook de afschuw over deze praktijken groeide onder alle geledingen van het volk. De streek-historicus mr. G. J. ter Kuile sr. vermeldt:

'In 1658 maken de *landtscapsmeyer*en, in deze de boeren rondom Delden gelegen, bezwaar tegen des Drostens eis om naar older gewoonte *de gevangene te voeren, de galgen, roeden ende ledder te helpen richten op het Deldener Velt*, en zij wenden zich hierover tot Ridderschap en Steden van Overijssel;' ('Twentse Eigenheimers', blz. 169).

Desondanks bleven de lijfstraffelijke praktijken van de 16e eeuw — de eeuw der reformatie — voortbestaan in de 17e, 18e, ja zelfs tot in de 19e eeuw.

'Op 3 maart 1818 werd tegenover het oude Stadhuis te Almelo de doodstraf door de strop voltrokken aan Gerrit Jan Pieperiet, timmerman in dienst bij Twickel, oud 30 jaar en woonachtig te Delden, beschuldigd van moord op procureur mr. Jan Dijkers te Almelo. De Overijsselsche Courant van 6 maart 1818 vermeldde de terechtstelling bij wijze van 'uittreksel uit een brief van Almelo den 3den maart 1818', dat ondermeer eindigde met de woorden: *De executie maakte op de ontzettende menigte aanschouwers, welke van alle oorden waren zamen gevloeid, om dit akelige schouwspel, waarvan alhier sedert ruim eene eeuw geen voorbeeld geweest was, te zien den diepsten indruk;*' (bij de wet van 1870 werd de doodstraf in Nederland afgeschaft).

In de 'Verslagen en Mededelingen van Ov. Regt en Gesch.' van 1922 wordt melding gemaakt van het dwingen tot de waterproef met een gewaande toverheks in de Schipvaart onder Deldenerbroek op... 16 maart 1823.

De 'breucregisters' van 1638-1647 en 1666-1669, berustend op het Huis Twickel waar 'D Heere toe Twickeloe Drost des Landes Twenthe' om de veertien dagen richtdag hield, lichten ons in over de strafrechtspraak van de Drost. Ter Kuile noteert hieruit in zijn voornoemde boek (blz. 308 en 312): „1642. 7 July. Jan Nijhuis knegt in Twickel geclaget, dat hem dee jonge Wessler ter aerden geslaegen, bepisset en daernaer voor een wolf gescholten hadde; (boete:) 1 Olde Schilt.”

„1642. 29 Sept. Liefferinck Soon In Oele wonner in Tweekelo heeft op laetstleden Vrijdach Deldener Marckt den Heere Landdrost op den weg gemoetet (ontmoet) ende hem in 't voorbij rijden nae gesproocken: 'Wat Schelm rijt ons Daer voorbij'; (boete:) ahn min Heer betaelt.... (bedrag niet vermeld.)'

Een herinnering aan de godsdienst-beroeringen van die tijd:

„1644. Zeven personen tot Jan Strojijncks huis gerichte Delden in conventiculen (rk bijeenkomst) gewest.... (boete) yder 10 goltglds.” En kort daar-

op staat Strojijnck weer voor hetzelfde terecht 'bi verleeden kermisse', en dan luidt de boete 150 gld. 'Uit beide protocolboeken leren we wel, dat de rechtspleging ten plattelande in de 17e eeuw verre van volmaakt was. Des Drostens persoonlijke voorkeur en afkeur, eigen belang, stands- en geloofsinzicht hebben er zeker al te vaak een verkeerde richting aan gegeven,' aldus Ter Kuile. En deze vervolgt: 'Terwijl de handhaving van de goede orde en veiligheid op het Twentse platteland en in de dorpen gedurende vele eeuwen berustte bij de Drostens van Twente en de aan hen ondergeschikte richters in de diverse richtambten, was de jurisdictie over de 'borgers' der kleine Twentse steden grotendeels aan hen onttrokken en in handen gelegd van de eigen stedelijke 'Magistraat'. Herhaaldelijk bemoeien de Drostens zich echter met de binnensteedse aangelegenheden.'

TWICKEL EN DE POLITIEK

Mr. G. J. ter Kuile sr. maakt in zijn boek 'Twentse Eigenheimers' (blz. 399 ev.) melding van 'een pamflet ofte paskwil, gedrukt in 1672, getiteld „*Den gevluchten Uijl of Rasenden Twentschen Duyvel*, enz., een fel schendschrift tegen de drost ADOLPH HENDRIK VAN RAESFELT (Heer van Twickel, lid van de Raad van State en vanaf 1660 drost van Twente), als zou deze voornamelijk schuld zijn aan de 'bedroefden staet' waarin Overijssel in 't Rampjaar gebracht was; (1672: tweede inval van de Munsterse Bisschop in Twente enz.). Verwant hiermee — aldus Ter Kuile — is een pamflet, waarschijnlijk uit hetzelfde jaar, getiteld 'Het Overijssels Uijlennest met al die rasende Eijgenhoorige Witte Gebroetsels'. En in de bibliotheek van Overijssels Regt te Zwolle (thans Deventer; red.) een anoniem pamflet 'De Herlevende Cromwel 1668' alsmede een pamflet uit 1673 'Lasteraer op 't Schavot', weer tegen de Drost van Raesfelt en zijn partijgenoten. In 1673 schreef Van Raesfelt een verweerschrift 'aan syne Hoochheid', waarin hij uitvoerig de tegen hem gerichte lastergeschriften weerlegt. Hij is overleden in 1682. ◊

oldenzaal

GESCHENKBON

G. MORSSELT p.l.

Zoveel schitterende geschenken...
En evenzoveel verschillende smaken.
Geef een geschenkbbon.

Blij met een geschenkbbon

G. Morselt

tricoloren
drymasteren
verven

Ootm.str. 47-49
Tel. 2091

Antoon Hutten

VOOR DE LOOP EN DE SLOOP

Van Opel, Ford en VW
alle onderdelen
Denekamperstr. 71, Tel. 2863

ERRES PHILIPS
TELEVISIE
Ben Lansink Oldenzaal
Grotestr. 20 Tel. 2981

Foto's könt nich kieken
(Mer oonze foto's möj bekieken)
fotohandel

't Kiekeske

Voor
een deskundig uitgewerkte

C.V.-installatie

E. HEIDEMANN & Zn

Boterstraat 13-15, tel. 2077
Eekboerstr. 71, tel. 2708; b.g.g. 2349
OLDENZAAL

ADVERTEREN IS VERKOPEN

TELGENKAMP's
zaadhandel

Het adres voor tuin-, bloem-
en landbouwzaden, bestr.midd.
Molenstraat 6, telefoon 2958

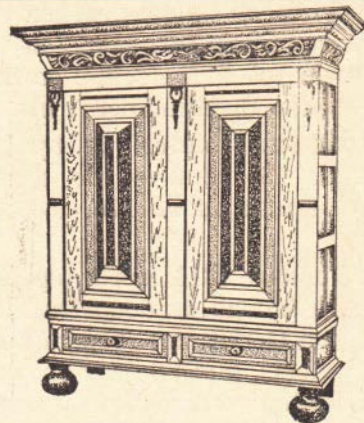
KIP	KIP	KIP
regelt Uw schade	deukt Uw auto uit	spuit Uw auto

AUTOSPUITBEDR./UITDEUKINR.
Esstraat 6 - Tel. 2251 - Oldenzaal

**de zaak met meer
dan 50 toonkamers**

Bij Bröcking's Groothandel Oldenzaal
vindt U altijd een prettig onthaal
Een tip voor kappers en drogisten
doch ook voor schoonheidsspecialisten:
bezoekt onze toonzaal
Eekboerstr. 44 - TEL. 2495

Door de eeuwen heen een meubel-
stuk, dat sfeer geeft in elk interieur.
Permanente expositie in onze toon-
zalen van vele modellen Gelderse
kussen- en rankenkasten

Smellink - Oldenzaal

Gerton .lederwaren

zijn niet te evenaren!
STEENSTR. 20 - OLDENZAAL

Diverse plaatsen

**antiek, goud, zilver
en uurwerken**

TH. BUDDE

Ootmarsum

**Spec. Reparatie-afd.
Antieke Uurwerken.**

WAAROM NAAR:

Ootmarsum?

Karakteristiek stadje, rijk
aan folklore, bos en hei,
A.N.W.B. - oriënteertafel,
't hoogte punt van Twente.

Schitterende vergezichten
over Twente en Duitsland
SAKSISCHE BOUWKUNST (Ios hoës e.a.)

Autobus-
onderneming
Oldenzaal

Lijndiensten
Oldenzaal - Denekamp - Grens - Nordhorn
Moderne touringcars
Uitgebreid reizenprogramma
In de zomermaanden elke dag tochten in Overijssel
en het Duitse grensgebied

Zijn dochter ADRIANA SOPHIA volgde hem op en was in 1676 gehuwd met JACOB des Heiligen Roomschen Rijks GRAAF VAN WASSENAER enz., waardoor de Twickelse goederen in handen kwamen van een nieuw geslacht dat zijn hoofdzetel had in Holland.

UNICO WILHELM GRAAF VAN WASSENAER OBDAM, geb. 1692, werd in 1716 beleend met Twickel c.a. Door zijn politieke loopbaan was hij zelden in Twente. Hij overleed in 1766.

Diens zoon CAREL GEORGE, liet in 1771 een begin maken met het graven van de Twickeler vaart en de bouw der schippersherberg 'Carelshaven'. Behorend tot de Patriottenpartij, trad hij na de revolutie van 1795 op als vertegenwoordiger van het volk van Overijssel; hij was een groot bewonderaar van Van der Capellen tot den Pol, die voor de afschaffing der drostendiensten ijverde. ('Stad en Land v. Tw., blz. 203).

Ter Kuile verhaalt (Tw. Eigenh., blz. 95) hoe in de Franse tijd (1795-1813) te Delden een zekere 'Beumer' als spion, naar oorlogsrecht zonder vorm van proces, door de Fransen werd doodgeschoten. „*Deze Beumer was de eerste bewoner van de pasgebouwde herberg 'Caralshaven' en was in dienst van de Heren van Wassenaer tot Twickel om als hardloper voor hun karossen uit te lopen, aldus de weg vrij te maken en de tolbomen te openen. Hij moet in hun dienst als spion gefungeerd hebben voor de Engels-Hessische troepen, doch werd gevat. De op hem gevonden papieren moeten zijne hoedanigheid bekend gemaakt hebben, en zonder enig verwijl werd hij voor de weide, toen nog bouwland, van Huis Twickel doodgeschoten.*” (Wordt vervolgd)

RECTIFICATIE

In het vorige nummer vermeldden wij, dat de laatste grote stadsbrand te Delden plaats vond in 1665, het jaar, waarin de vorst-bisschop van Münster met zijn troepen Twente binnenviel. Bedoelde brand vond echter 10 jaar eerder plaats. Het oudst bekende stadszegel van Delden, vervaardigd na de grote brand, dateert uit 1655. In een schrijven van 18 juni 1655 werden Jan van Goete en Gerrit ten Brinck door Burgemeesteren, Schepenen en Raden van Delden gemachtigd met een lijst rond te gaan en gelden te verzamelen voor de slachtoffers van de grote brand; (gemeentearchief). De secretaris der stad tekende in het protocol aan, dat anno 1657 den 16 Nov. Burgemeesteren van Delden 'nae anropinge der Goddelicken Majesteit' het eerste gericht in het nieuw getimmerde Raethuys hadden gehouden. Van de in 1655 verbrandde 120 huizen bestaat een lijst, waaruit men kan zien, wie toen in Delden woonden, alsmede de plaats van hun huizen.

STREEKTAAL

PASSEN EN METTEN

Met passen en metten wödt de tied versletten, zeg 'n Hollander. Iej mut kunnen resselveren en *kunnen passen, a'j slechte kaarten hebt.* 't Is ook verstantig, *oop ow tied te passen*, anders kom iej allicht te laat. En as de vos de passie preakt, *boer, past dan oop owwe ganze.*

De leerjonge vreug oopslag, mer de baas zeg: 'Iej zint hier pas, 't gif gen pas nów al oopslag te vraogen. *Daor kom iej nich an te pas.*' 'Non, menen de jong, 'dan mu'k ter *ne andere mouw an zeen te passen*, daor wödt leerjongs genog vraogen.' 'As 't ow hier nich past, dan mu'j mer gaon,' gaf de baas tot bescheed.

Jantje is van de fietse völlen. *Hee is naa te passe kömmen.* 'Woe kon hee zo vallen?' 'Vrouw Schaop — *dee steet aait an de duur oop 'n ooppas* — dee zeg, Jantje fietsen har um 'n hook. *Oop dat pas kwam nen ouwto van de andere zied.* De fietse raken 'n ouwto en Jantje smakken daal. 'n *Dokter is ter an te pas kömmen.* Den zea, 't was nog wa good oflopen. De jong is now ook wa wier aorig good te pas.

'Luien Wilm geet trouwen.' 'Wat, hef dén nog ne vrouw kregen?' 'Och, gennen pot zo scheer, of daor past nog wa ne stölp oop.' 'Wat vun wicht is 't?' 'Gediene van 'n steulenmatter.' 'Dat is nen strabant, dee dörf em de voes wa vuur 'n kop metten. Geleuwt mer driest, dat dee Gediene der wal aower hen met't, as Wilm den luierd wil oethang'n. *Zee zal em wa ne bokse anmetten!*'

Woer met iej met't, daor zal ow met too metten wödden, steet er in de H. Schrift. *Past oop*, da'j nich met twee maoten met't en weast ook nich kieskawwerig an taofel:

*Wee telt en met't,
Watte vret,
Den wödt nich vet.*

Nen boer past wal oop, dat e nich et, wat e nich kent, mer *as 't te pas komp*, oop ne brulfte en zo, kik e zo nów nich.

Meneer leut zik nen ni'jen jas anmetten bie de snieder. Den *nöm de maot* en 'n paar dage later kon meneer a kommen *anpassen*. De snieder vreug f 82.50 vuur 't maken. Meneer kon 't nich passen, hee betalen f 83.—. De snieder wol em 49 cent terugge geewen, mer meneer eisen vieftig. 'Men mut oop de kleintjes passen,' zegge.

almelo

HOTEL-CAFÉ-RESTAURANT
de Mooie Vrouw

(TEVENS BENZINE-STATION)
Een van de oudste zaken in Twente
OOTMARSUMSESTRAAT 488 - ALMELO

Nutsspaarbank UW bank

Hoofdkantoor Almelo
WIERDENSESTRAAT 22

Bijkantoren te Almelo, Wierden,
Vriezenveen, Rijssen, Nijverdal en
Coevorden

Het Twentse Serviezenhuis

Heeringa & Co

Grotestr. 79, ALMELO
Nieuwstr. 36 Hengelo

Wedgwood, Spode,
Royal - Copenhagen

Coöperatie

De Landbouwcoöperatie

is een bolwerk ter beveiliging
ter verdediging
ter bevordering
van de economische belangen
van de vrije zelfstandige onder-
nemers in de landbouw te weten
de Boeren.

COÖP. LANDBOUWERS-
BANK EN HANDELSVER.

ADVERTEREN IS ETALEREN

■ VEEVOEDER
■ KUNSTMEST EN
■ LANDBOUW-
[BENODIGDHEDEN
in de beste kwaliteiten !!!

Door grote omzet
lage prijzen bij **A.B.T.B.**
ALMELO

Veur MEUBELS en allens, wat
er zo biejkomp kieken, naor:
TOON a.d. **Tuinstraat**

Tel. 3880

In vrogger dage daansen de leu op
de dell 'n veertoer. Weer völ later
'n zeuvenspoonk. Rechtervoortfoxtrot.
wals en cha cha cha in niejmoodse
daansscholen:

Wim POLMAN

Ootmarsumsestraat 26 - Tel. 4880

drogisterij - parfumerie
PRÜMERS

Bornsestraat 72 - Tel. 5650

Het huis voor geschenken

DIVERSE PLAATSEN

Met onze mengvoeders altijd de
hoogste productie. **Kunstmeststof-**
fen; keuze uit vele soorten. Ruim
gesorteerd in **vaste brandstoffen**.
Bij ons is het rustig en voordelig
tanken voor brommers, auto's en
tractoren.

C.A. & V.V. BORNERBROEK

BOERENLEENBANK

Albergen

De SPAARBANK voor stad en land
Maak gebruik van lopende rekeningen
Alle inlichtingen aan de bank

Coop. „De Landbouw” W.A.
GOOR

Het adres voor:

Mengvoeders onder C.L.O.-
contrôle, Meststoffen, Brand-
stoffen, Bestrijdingsmiddelen,
Kruidenierswaren, Landbouw-
werkzaamheden enz.

Hotel Haarhuis Zenderen

In 't herte van Twente

DIVERSE PLAATSEN

C.L.V. LANDBOUWERSBELANG

Haaksbergen

C.L.O.-mengvoeders

Ruwvoeders

Brandstoffen

„de kop'ren smorre”

Twents ethoes in Maarkel
an de grote weg van Hengel naar Deamter
[Twentse specialiteiten]

DENKT BIJ HET OPLOSSEN
VAN UW PROBLEMEN

RUIMTEVERWARMING

OOK AAN AARDGAS

Gem. Energiebedr. Rijssen

COÖP. ZUIVELFABRIEK

De Eendracht
ROSSUM

Het beste adres voor alle zuivelprodukten

Wiej helpt met an de
bleui en veuroetgang
van **MARKEL**
met wiede omgeving

● Coöp. Boerenleenbank en
● Coöp. Landbouwvereniging

BOERENLEENBANK

Wegdam

Voor alle bankzaken, Voorschotten,
Credieten en lopend rekeningverkeer.

BOERENLEENBANK

Bornerbroek

■ De SPAARBANK ■ verder alle
voor iedereen BANKZAKEN

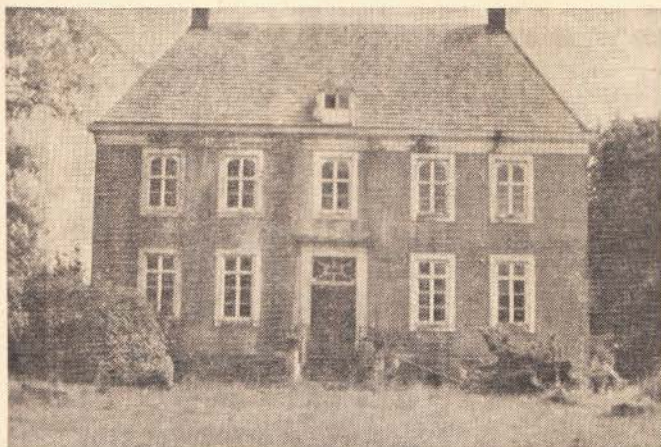
BOERENLEENBANK

Weerselo

Verzorgt al uw bankzaken. Hoogste spaarrente.

Boerenleenbank De Lutte
MET KANTOREN TE DE LUTTE
OVERDINKEL, GLANERBRUG
Hoge rente voor al Uw ingelegde spaar-
gelden. Lage hyp.- en voorschot-rente

MONUMENTEN

RESTAURATIE HAVEZATE HERINCKHAVE

FLERINGEN — De havezathe Herinckhave te Fleringen bij Tubbergen, vroeger ook wel Grobbenhoes geheten (zie foto), zal door de Overijsselse kastelen-stichting worden gerestaureerd, zo vernemen wij van de eigenaar jhr. mr. E. J. B. M. von Bönninghausen. De herstelwerkzaamheden zullen in de tweede helft van dit jaar een aanvang nemen. (Voor een beknopte historische schets verwijzen wij naar TP van juli '66.)

RESTAURATIE WATERMOLENS TE OELE EN AZELO

HAAKSBERGEN — Het rijk heeft een subsidie toegekend voor restauratie van de watermolens te Oele (zie blz. 7 van dit nummer) en te Azelo, zodat de verwachtingen aangaande een spoedig herstel van deze molens hoopvol gestemd zijn. Voor de molen van Frans te Vasse wordt binnenkort eveneens een subsidietoewijzing verwacht, aldus de voorzitter van de stichting 'de Overijsselse Molen' op de algemene jaarvergadering van 19 juni te Haaksbergen. Voor de restauratie van de molen bij Weerselo worden voorbereidingen getroffen.

KUNST

PLASTIEKEN IN DE OPENLUCHT

In de Nieuwstraatpassage te Hengelo zijn in de openlucht plastieken tentoongesteld van de Hengelse kunstenaars Eef Strobos en Bert Meinen, terwijl op het Plechelmusplein te Oldenzaal een 6 meter hoge plastiek is te bezichtigen van de Oldenzaalse kunstenaar Maarten Binnendijk.

BOEKEN

VREEMDELINGEN IN DE ZANDBAK

De schrijver Yves van Domber (wonende te Enschede) over zijn belevenissen en ontsnappingspogingen als Nederlandse legionnaire bij het Franse Vreemdelingenlegioen.

Vertrekpunt: Marseille. *„Het werd een mooie boot, het was mooi weer en als toeristen stapten we aan boord. Ik stak een sigaret op en gleed naar Afrika.”*

In het kazernedorp Bossuet was de ontgoocheling van de jeugdige avonturiers al na zes weken zo groot, dat het merendeel begon te prakkezeren over desertie. *„Maar ten zuiden van Bossuet lagen achtduizend kilometer woestijn, ten westen en oosten vijftienhonderd kilometer en nog meer Arabieren, die tuk waren op de vangpremie...”*

De eerste desertiepoging vanuit het kazernestadje Sidi-bel-Abbès loopt uit op een retraite in de strafgevangenis aldaar.

„Dan die dag dat er vrijwilligers gevraagd worden voor de para's. Para, dat betekende uit een vliegtuig springen. Een vogel is altijd nog beter dan in een tank geniepig door een gaatje gluren...”

Naar Philippeville, het opleidingskamp van de parachutisten: *„de eerste sprong, ik wist niet wat er gebeurde. Ik hing ineens stil in de lucht, Was dat het nu: para bij het Vreemdelingenlegioen.”*

Na zijn eerste actie tegen de Algerijnse rebellen in het Auresgebergte — de legionnaires wederom *broederlijk verenigd, één grote familie* — aldus de auteur: liep hij een tent in, waar op een brancard een dode jongen lag. *„De rebellen hadden hem door z'n rechteroog geschoten, dat er uit zag als een opengetrokken blikje tomatenpuree...”* Een konfrontatie met de krankzinnige werkelijkheid. Kort daarna ontsnapt de schrijver via de haven van Algiers aan de lange armen van het Legioen.

Een realistisch verslag in romanvorm, geschreven met een vaardige hand....

BORN PAPERBACKS, A'DAM **PRIJS f 6.90**

E. J. Lantink

LANG ESIRAAT 21 - 23, DELDEN
RADIO - TELEVISIE - ELECTRO
TECH. INSTALLATIE - BUREAU
WASMACHINES - VERLICHTING

Broekhuis

**de boekhandel
met de grote keuze!**

Enschedeestraat 19 - Hengelo

GENTLEROY VOOR VRIJETIJD- KLEDING

KONINKLIJKE TEXTIELFABRIEKEN
GEBR. VAN HEEK N.V. ENSCHEDE.

JORZOLINO

KONINKLIJKE TEXTIELFABRIEKEN
JORDAAN-TER WEEME N.V. HAAKSBERGEN

VéGé

voor ^U/_W levensmiddelen

guller met zegels.. guller met guldens

Op VéGé-artikelen steeds
10 0/0 kort. in geldzegels

N.V. Aanneming-Mij. vh.

H. W. TE PAS

Enschede

Burgerlijke en Utiliteitsbouw
Gewapend Betonbouw
Grond- Water- en Wegenbouw

ERICA-SERVICE

Doe het zelf en maak van uw tuin
een LUSTHOF. Kosteloos maakt
ERICA voor U een grondplan.
Vraagt inlichtingen.

*Gezellig – en lekker – eten of zo maar wat
drinken, U kunt altijd wel iets bedenken om
naar de COSA te gaan.*

cosa

RESTAURANT

HENGELO